

Butlletí de la Societat Catalana de Pedagogia

Núm. 9

octubre 2006

Activitats de la Societat

La sessió inaugural del curs 2006-2007, ha tingut lloc el dia 3 d'octubre, amb una lliçó a càrrec del Dr. Octavi Fullat i Genís, catedràtic emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el títol de *Narrativa i axiologia educativa*. El president, Sr. Lluís Busquets, va aprofitar per explicar les novetats i el pla d'activitats del nou curs.

La XII Setmana de Cinema Formatiu, organitzada pel Grup GIAD, en col·laboració amb l'SCP, tindrà lloc els dies 6 al 10 de novembre a la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona i la temàtica d'enguany serà l'Ecoformació i el cinema des d'una perspectiva transdisciplinària.

El Seminari de tardor, els dies 24 i 25 de novembre, tindrà per tema Narracions i pedagogia, continuant amb les conferències del curs passat impartides pel professor Kieran Egan, de Toronto, i aprofitant els treballs del seminari permanent. S'examinaran diferents aspectes de la utilització de la narrativa a l'ensenyament. També comptem amb la col·laboració de la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

Notícies d'educació

L'exposició *La Bressola i la Catalunya Nord: unes escoles per a un país* ha estat instal·lada a la seu de l'IEC, al carrer del Carme, del 17 al 27 de juliol. El mes de setembre es podia visitar també a la ciutat de Valls.

L'exposició *Educació, Municipis i República* es mostra al vestíbul de la Universitat de Barcelona del 4 al 21 d'octubre, auspiciada per la Diputació de Barcelona.

La sisena hora lectiva a les escoles primàries públiques representa el canvi més important aquest nou curs. És el fruit més espectacular del Pacte Nacional per a l'Educació i serveix per igualar els horaris dels centres públics amb els dels concertats. Afecta a 200.000 alumnes, el 80% dels 243.725 escolars totals, els d'aquelles escoles situades en poblacions de més de 10.000 habitants i capitals de comarca. L'augment d'horari inclou un creixement de la plantilla de mestres d'un 19% més, cosa que ha suposat l'increment de recursos humans en educació més important dels últims 20 anys. S'ha passat de 26.240 mestres a 31.410, la majoria (més de 3.000) per cobrir les necessitats derivades d'aquesta sisena hora de classe diària afegida. S'ha dit que les 1.050 hores guanyades en tota l'etapa de primària corresponen a un curs acadèmic sencer més. La seva implantació no ha deixat de tenir problemes organitzatius perquè hi ha hagut poc temps per preparar els canvis en les planificacions dels centres. Malgrat tot, el balanç és molt positiu, segons les primeres valoracions, encara prematures. La utilització d'aquest temps suplementari es dedicarà a reforçar habilitats bàsiques, activitats extraescolars, augmentar la pràctica de llengües... El que no es podrà fer és ampliar el contingut del currículum.

Educació per a la Ciutadania, com a nova assignatura, s'impartirà en alguns cursos tant de primària com de secundària. Fomentarà els valors de la democràcia i la convivència, juntament amb els principis d'igualtat entre gèneres. Té per objectiu transmetre valors democràtics, com la igualtat i la llibertat, i explicar el funcionament del sistema polític basat en l'Espanya de les autonomies. També s'abordanaran temes com la superació de conflictes, la igualtat entre homes i dones, la prevenció de la violència contra les dones i l'acceptació dels immigrants. Entre els continguts, no n'hi faltaran d'ètica i moral. A primària, els projectes indiquen que es treballarà durant 50 hores tot el curs, l'any que correspongui, amb 2 hores setmanals. I el contingut es dividirà en tres blocs. El primer, sobre individus i relacions personals i socials (dignitat i respecte). El segon bloc tractarà de la vida en la comunitat (convivència, valors cívics). I el tercer, sobre viure en societat (la constitució).

Per combatre el fracàs escolar a secundària s'ha proposat un pla de xoc poc després d'haver començat el curs. Cada institut que participarà en el pla prepararà un projecte de millora per a un període de tres cursos i podrà rebre uns recursos addicionals en funció de la grandària, necessitats i sobretot dels resultats avaluats. Hi ha quatre línies d'actuació prioritària. Les dues primeres afecten el reforçament dels equips directius i la major implicació en coordinació i tutoria. Segueixen l'aprofundiment en el grau d'autonomia per gestionar els recursos i l'elaboració d'un pla de convivència escolar que garanteixi les condicions mínimes per aprofitar la feina. Es preveu nou professorat a mitja jornada per a l'atenció a la diversitat i més aules de tecnologia.

Les universitats catalanes han mostrat el seu desacord amb els projectes del ministeri segons els quals totes les carreres tindran 240 crèdits amb una durada uniforme de quatre anys (excepte medicina i arquitectura). Tots els rectors de les universitats catalanes han emprès accions conjuntes per sol·licitar que, en virtut de l'autonomia universitària, es deixi llibertat per dissenyar la durada dels títols a cada universitat. La idea és d'homologar-se millor a Europa, on les carreres són només de tres anys i després ve l'especialització. A Catalunya ja hi ha carreres que, de forma pilot, experimenten amb la fórmula de 3+2 anys. El projecte del ministeri proposa que el primer curs de totes les carreres de la mateixa branca sigui comú i permeti el pas d'una a l'altra més fàcilment. Les cinc branques projectades són: arts i humanitats, ciències experimentals, ciències de la salut, ciències socials i jurídiques i enginyeria i arquitectura.

In memoriam: Marta Mata i Garriga

Per recordar la figura de la insigne mestra i pedagoga, que tant ha contribuït a dignificar la pedagogia catalana portem aquí els testimonis d'alguns socis i sòcies de l'SCP: les paraules sentides de Pilar Benejam, Joaquim Arenas i Maria Antònia Pujol.

Una vida dedicada a l'escola. Per Pilar Benejam, *Avui*, 28 de juny de 2006

La Marta Mata ha mort, però la seva obra viurà per sempre vinculada al col·lectiu compromès en la defensa de la llibertat i la igualtat entre les persones.

En educació aquest compromís demana que cada infant pugui interpretar aquesta llarga lluita per la llibertat i per la igualtat i ser conscient de la responsabilitat personal i el compromís social que tot plegat comporta.

Fer avançar aquest procés d'humanització troba moltes dificultats, però hi ha persones que hi fan aportacions molt rellevants, aquest és el cas de la Marta Mata, que ha dedicat a l'escola la seva vida i la seva extraordinària capacitat de treball.

En destacaré tres contribucions importants. Primer, la recuperació de la memòria històrica educativa a Catalunya després de la Guerra Civil, que va fer possible que un grup de mestres s'iniciés en la teoria i pràctiques pròpies de l'Escola Nova i les adaptés progressivament a les necessitats del moment. Segon, la dignificació de la professió dels mestres, una professió que demana una àmplia i profunda preparació, perquè els mestres de l'escola obligatòria han d'ajudar els infants a desenvolupar totes les seves capacitats, orientar afeccions i preferències des del respecte per la personalitat de l'infant, assistir els alumnes en el seu procés de socialització i fer tot això amb serietat, amb rigor i en un context ple d'afecte. Tercer, cal destacar el treball de la Marta Mata en defensa d'una escola pública, democràtica i catalana.

Estimada Marta, no has aconseguit tot el que volies, però has fet molt camí. Potser els que has ajudat a formar podran aconseguir la plena recuperació històrica de Catalunya, potser podran fer realitat una bona formació del professorat i, algun dia, potser, l'escola serà pública, democràtica i de qualitat. Quan això arribi, serà gràcies a persones com tu.

Pilar Benejam

La Marta Mata en el record

Repassar els textos d'altre temps, llegir revistes on havia deixat l'empremta del seu pensament, obrir les carpetes que contenen els apunts dels cursos que va fer, aplegar a la memòria i descabdellar els records de tants i tants anys, potser només és un intent de robar alguna cosa de la bossa de viatge de la mort que ha emprès la pedagoga de Rosa Sensat.

Mirar la mort de fit a fit produeix, sovint, una mena de claredat mental que ens porta a voler reproduir escenes i vivències per tornar a considerar, conjuntament amb la persona desapareguda, aquelles avinences i desacords que s'havien pogut produir en un passat, ai las!, força llunyà.

En referència a la Marta Mata s'ha esmentat a vegades aquella frase de Rafael Campalans, "Política és pedagogia". Sense desmentir a qui ho hagi pogut fer, em permeto dir, fent un record de la nostra pedagogia, que li escau com a cap altra "*la pedagogia més bona és l'exemple*".

No va ser mai, com la seva mare, "mestra de minyons". Però va tenir la inquietud insubornable per ajudar i servir la causa d'una escola arrelada en l'entorn, on l'epicentre i objecte de la seva activitat fos el mateix infant,

A la Marta se la pot recordar, i de fet ha estat així, per moltes i moltes coses positives a favor de l'activitat pedagògica del país, però per damunt de tot, crec que cal remarcar la fermesa de les seves conviccions, la voluntat de servir-les amb esperit de pensament fort, el lliurament complet a la causa que defensava i la dedicació sense treva a la feina que tot plegat li demanava. Heus aquí la gran pedagogia, el gran exemple.

En situacions de defensa d'opcions contraposades quant al model d'escola que convenia que el país adoptés i en la planificació de l'ensenyament i ús de la llengua a l'ensenyament vàrem dissentir més d'una vegada. No eren qüestions de matisos, tanmateix. Mai, però, la polèmica, si és que així es pot anomenar la disparitat de criteris viscuda, va merèixer per part seva cap retret personal.

A la Marta, l'escola de Catalunya li deu, entre altres coses, haver fet adonar a milers de mestres que l'aprenentatge de la lectura s'havia de fer en català als nens i nenes que el sabien. I això en un temps que fer-ho en castellà era norma i normalitat. Va promoure i enllestir materials de gran vàlua perquè la qualitat fos el vaixell insígnia de l'aprenentatge en la nostra llengua.

La vigília del dia que s'havia d'aprovar el document *Per una nova escola pública* Escola d'Estiu de 1976, la Marta va demanar de parlar amb mi. Jo havia presentat una esmena al text proposat en relació a l'ensenyament en català per tots els nens i a l'esment i consideració de l'escola d'iniciativa social. Em va demanar que retirés l'esmena ja que era l'única presentada i em va fer notar que passaria un mal moment davant l'assemblea que es proposava aprovar el document. Vàrem parlar hores. Jo vaig mantenir les meves posicions. No en vaig ser objecte de retret ni en aquells dies ni anys a venir. L'escola que propugnava, aquells anys setanta, la nostra pedagogia era la d'un bilingüisme estricte segons la llengua familiar o habitual del nen.

Per això, va mirar amb respecte, sense entusiasme, però, la implantació de programes d'immersió lingüística que suposaven un canvi de llengua de la llar dels alumnes per la llengua de l'escola, el català. Amb el pas del temps, va comprendre la validesa de la immersió que, com s'ha apuntat, va més enllà del mer ensenyament en català, més i quan mestres que ella havia format o s'havien format a l'Escola de Mestres que havia instituït, n'eren els propagadors. Feia seva una vegada més la premissa que en pedagogia no hi pot haver dogmes.

La seva intervenció en qualitat de diputada del Parlament de Catalunya en l'elaboració del text de la Llei de Normalització Lingüística (1983) va ser d'una gran incidència. Va aportar una proposta original i valuosa en el paràgraf "els infants tenen dret a rebre els primers ensenyaments en la seva llengua materna". A proposta de la Marta, s'acceptà la redacció definitiva que diu "els infants tenen dret a rebre els primers ensenyaments en la seva llengua *habitual*". D'aquesta manera els alumnes de família no-catalanoparlant, que havien après de manera natural la llengua catalana, eren reconeguts com a candidats a rebre l'ensenyament en català en aquells nivells.

La Marta Mata era una pedagoga d'idees, creativa com cap altra. A Lleida, l'any 1987, si no em falla la memòria, es va celebrar una Jornada de formació adreçada als mestres i a les mestres de l'Escola Bressol.

En la seva intervenció interessant en tots conceptes, va dir una frase que he recordat sempre per la lucidesa del plantejament.

L'escola és l'altra casa del nen i de la nena. M'abstindré de comentar-la car el seu calat pedagògic no ho permet fer sense risc. Avui, ja en el record, cal considerar el seu lliurament absolut a la causa de l'educació, la fortitud de la seva voluntat i la feina, sense descans, per l'educació fins que li ha arribat la mort.

Joaquim Arenas i Sampera.
Pedagog i escriptor

Petits, grans records de la Marta

Per Maria Antònia Pujol i Maura

Vaig conèixer la Marta l'any 1966, fent una de les tasques que ha singularitzat sempre el seu màxim objectiu, la formació de les mestres i dels mestres. L'impacte que vaig rebre en aquella primera escola d'estiu, perdura encara avui. I com jo mateixa, milers i milers de persones dedicades al bell ofici d'educar, encara vivim d'aquelles lliçons que amb la manera de fer, més que amb la paraula, ens va donar mostrant-nos el camí a seguir. Ens va ensenyar a estimar l'escola, a mirar els infants de forma individual, a treballar per la justícia social, a compartir els coneixements, a ser responsables i solidaris, a estimar la nostra llengua i el nostre país, sense excloure els dels altres, a descobrir la importància d'una bona metodologia de treball, a buscar eixos vertebradors de cadascuna de les matèries, a elaborar estratègies d'ensenyament i d'aprenentatge per tal que els infants poguessin créixer integralment, i tantes i tantes coses que han fet que un gran nombre de persones puguin seguir endavant en tot allò, que de forma generosa, ens va donar .

La Marta va ser sempre una pedagoga d'acció, de compromís, responsable i fidel i va ser capaç de recollir i fer-nos conèixer i estimar el llegat pedagògic d'altres grans pedagogs i pedagogues que la precediren i que sense la seva voluntat decidida, haurien restat a l'oblit o solament en el pensament d'algunes persones dedicades a la història de la pedagogia. Però no, va voler compartir el que ella mateixa havia conegut, estimat i viscut, amb totes aquelles persones que al voltant de Rosa Sensat anàvem a aprendre a ser millors mestres, a descobrir altres formes d'ensenyar que no tinguessin la rigidesa, la memorització, les metodologies tradicionals com a única forma d'estar a l'escola i de fer escola.

La Marta no es va quedar solament en formar un petit o gran grup de mestres sinó que va viatjar per tot Espanya escampant el que havia de ser una escola democràtica, compromesa i arrelada al context. Va fer possible que la pedagogia activa fos una forma de fer escola i mitjançant aquesta tasca va posar les bases i la llavor per crear el moviment de renovació pedagògica. Molts hem estat a prop seu, però sense el seu mestratge no s'hauria escampat i fet una bella realitat com és avui.

La Marta no va fer mai un treball individualitzat, va tenir sempre la voluntat de compartir idees, il·lusions i desitjos i per tant el treball en equip no va ser una fórmula teòrica sinó que va practicar amb l'exemple la importància del treball col·lectiu, i va donar un valor important al fet de compartir amb diversos equips de persones allò que creia que era necessari per a l'educació i per a l'escola. Va tenir la fermesa de buscar les persones adients per cadascun dels diferents moments, entusiasmant-les per treballar colze a colze en el bell ofici d'educar.

A la Marta, no la va fer canviar mai ningú, tant des de la seva posició ferma com a mestra de mestres, com des de la vessant política, va donar exemple de compromís. Va saber escoltar, observar i reflexionar, i recollir tot allò que creia que era necessari per millorar l'educació. El seu pas per l'Ajuntament de Barcelona, pel Parlament i en els últims dies com a presidenta del Consell General del Estat va estar sempre marcat per una acció compromesa, per una paraula tranquil·la, pausada però profunda i coherent amb els seus principis socials i professionals.

La Marta no va plànyer ni el treball, ni la dedicació, ni l'esforç, quan li demanava ajut un col·lectiu, fos de pares i mares, de mestres, o d'alumnes, sempre estava disposada a compartir, a treballar conjuntament, a impartir una conferència. No li agradava aquesta paraula li agradava més dir que anava a fer una xerrada això implicava també que els altres tenien un paper important, podien parlar i exposar els seus desitjos, necessitats i interessos. Recordo que moltes vegades va venir a la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona a parlar a l'alumnat de primer, que iniciaven els estudis de magisteri. Uns mesos abans de deixar-nos va fer la seva última gran

lliçó als estudiants de l'especialitat d'Educació Infantil. Quedaren meravellats com una persona tan ocupada i important com ella, volia compartir uns records d'escola, entusiasmar-los i encoratjar-los per continuar el bell camí que tot just iniciaven, donar-los els consells necessaris per arribar a ser uns bons mestres i unes bones mestres, a valorar què vol dir ser una mestra i un mestre compromès amb el context, què vol dir ser un bon professional, què n'espera la societat i sobretot què n'esperen els infants que un dia tindran i tantes i tantes coses més, que ben segur aquell col·lectiu d'estudiants mai no oblidaran.

La Marta, seguint el mestratge d'Alexandre Galí, Artur Martorell, Rosa Sensat, i la seva pròpia mare Àngels Garriga entre d'altres, el 1965 es traslladà a Barcelona per crear, juntament amb altres companys, una Escola de Mestres amb el nom de Rosa Sensat, a la qual s'hi dedicà completament durant tota la seva vida. Tingué un paper important en aquesta institució en els programes de formació de mestres, com ara el Curs de Tarda, les Escoles d'Estiu, els cursos i seminaris d'hivern que al llarg d'aquests anys, han donat una formació activa i arrelada al país. Rodejada sempre d'altres persones, començà projectes que han estat la base de la renovació pedagògica de l'escola a Catalunya i arreu d'Espanya.

La Marta participà en la creació de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Autònoma (1971) i, l'any següent va tenir un paper important en l'inici de l'Escola de Mestres de la mateixa Universitat on va col·laborar com a professora, impartint diversos cursos de Didàctica de la Llengua i de Pedagogia. Va tenir sempre un compromís cívic i social i això la va portar a una llarga trajectòria política des que el 1977 va ser parlamentària al Congrés dels Diputats pel Partit dels Socialistes de Catalunya i senadora entre 1987 i 1995. Sempre es va dedicar a tasques relacionades amb l'ensenyament i la renovació pedagògica i va desenvolupar programes en pro de la igualtat d'oportunitats i la defensa de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya així com la normalització de l'ús del català tant als centres educatius com a les universitats catalanes. També va ser diputada d'Educació a la Diputació de Barcelona (1987-1991). Durant 8 anys, va ser regidora d'Ensenyament de l'Ajuntament de Barcelona, i membre del Consell Escolar de Catalunya en representació de la Federació de Municipis (1987-1995). Senadora per Barcelona (1993-1996). Diputada del Parlament de Catalunya. Paral·lelament, vicepresidenta del Consell Escolar de l'Estat des de la seva creació, el 1986, organisme que va presidir des de 2004 fins a la seva mort. En aquest moment havia emprès un projecte important de renovació del Consell Escolar de l'Estat, en què es pretenia que hi participessin els 17 consellers d'Educació de les Comunitats Autònomes.

La Marta va rebre nombroses distincions, destaquen la medalla d'Alfons X el Savi (1990), la medalla d'Or de Barcelona al Mèrit Científic (1997) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1997) i el 1999 va ser investida doctora honoris causa per la Universitat Autònoma de Barcelona, distinció que mostrava la seva tasca com a persona impulsora d'un canvi important en les escoles i que posà de relleu la seva tasca com a pedagoga. La lluita per la recuperació de la memòria històrica educativa a Catalunya i la defensa de l'escola pública, democràtica i catalana va estar sempre present en la seva activitat des de qualsevol dels llocs de la seva activitat. El 2000 va recollir el XXè Premi per la Pau en representació de l'Escola de Mestres Rosa Sensat, i el 2002, el premi Ramon Fuster.

La Marta, ens ha deixat, però sempre estarà entre nosaltres. La seva generositat, la seva empremta i el seu mestratge ens acompanyaran sempre. Ens ha deixat un gran bagatge i sobretot ens ha ensenyat que val la pena estimar i treballar per l'educació i per l'escola.

Moltes gràcies, Marta.

Congressos, cursos i seminaris

Conferència Europea d'Investigació Educativa 2006, Ginebra, Suïssa, 13-16 de setembre

El dilluns 9 d'octubre, el grup GIAD/GREPRIS organitza la I Jornada sobre: Escola i Alumnat nouvingut. Estratègies per a la comunicació. Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona.

Simposi Ciutat.edu, organitzat per l'àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, 9-11 d'octubre de 2006. Es pot trobar el programa a: <http://www.diba.cat/cjs/jornada.asp?id=3#marcador1>

V Simposi Internacional Mercator sobre Els drets lingüístics com a factor d'inclusió social, del 19 al 21 d'octubre a la seu de l'IEC.

Jornada sobre la Qualitat dels Serveis als Centres Educatius, 25 d'octubre a la Facultat de Pedagogia de la UB, organitzada pel Grup GIAD-projecte SERVQUAL.

El Centre UNESCO d'Andalusia i la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Granada, convoquen el Congrés Internacional sobre la UNESCO i la seva contribució a l'Ètica Universal, sota el lema: Educant per a la Pau des de la Trobada de Civilitzacions. Se celebrarà a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Granada, els dies 2, 3 i 4 de novembre de 2006. Coincidint amb la commemoració del 60è aniversari de la UNESCO i del sistema de Nacions Unides. Es tracta d'aprofundir en el coneixement i significació de les Declaracions de la UNESCO, com a expressió dels més alts ideals de l'organització, adreçats a la formació d'una consciència ciutadana exigent, inspirada en la solidaritat intel·lectual de la humanitat, en la Cultura de Pau i en la tan desitjada reconciliació de les civilitzacions. L'objectiu del congrés és el d'afavorir una aliança de civilitzacions capaç de garantir un futur més solidari i pacífic per a tota la humanitat. Més informació i programa: <http://www.ugr.es/local/sevimeco>

I Jornades d'Intercanvi d'Experiències d'Aprenentatge Servei, 3 i 4 de novembre. Inscripció gratuïta a: <http://www.aprenentageservei.org>

III Seminari d'Avaluació Educativa. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Educació, 6 de novembre.

VIIè Seminari Permanent d'Orientació Professional: El balanç de competències com a eina per a l'orientació professional: teoria i pràctica, a càrrec del Dr. Paolo Serreri, Universitat de Roma, Facultat de Pedagogia de la UB el 15 novembre a les 10, al Saló de Graus

VI Jornades d'Educació Intercultural (I Jornades Internacionals d'Educació Intercultural), amb el tema: Convivència i Mediació Intercultural. Grup d'Investigació HUM665. Universitat d'Almeria, dies 9, 10 i 11 de novembre. Informació a: <http://www.ieei.ual.es>

V Simpòsium Llengua, Educació i Immigració, Universitat de Girona, ICE Josep Pallach, 23 i 24 de novembre.

Escola Valenciana i societat sostenible, del 5 al 8 de desembre. Facultat d'Informàtica de la Universitat Politècnica de València. Informació a <http://www.fev.org>

Socis i sòcies:

A l'assemblea general del dia 13 de juny passat es van presentar les persones següents que han ingressat com a nous membres de la Societat Catalana de Pedagogia durant el curs: Mònica Angelet, Josep Lluís Casanova, Antònia Civat, Jordi Garcia, Raquel Millán, Carme Oliver i Anna Prat.

Hem sabut el nomenament de la Sra. Núria Borrell com a professora emèrita de la Universitat de Barcelona. Moltes felicitats!

Jubilacions de la Sra. Maria Pla Molins i de la Sra. Mercè Boix i Navarro. El seu Departament de Didàctica i Organització Educativa de la Universitat de Barcelona els van dedicar sengles homenatges els dies 27 de juny i 26 de setembre respectivament.

Publicacions rebudes i informació sobre noves publicacions

- Armstrong, Thomas (2006). *Inteligencias múltiples en el aula: guía práctica para educadores*. Barcelona: Paidós.
- Baldock, Peter (2006). *The place of narrative in the early years curriculum: how the tale unfolds*. London; New York: Routledge.
- Benítez, Juan L. [et al.] [coords.] (2006). *La Universidad ante el reto del espacio europeo de educación superior: investigaciones recientes*. Madrid: EOS.
- Bravo Benítez, Matilde (2006). *Estrategias educativas en el aula*. Archidona (Málaga): Aljibe.
- Cardús, Salvador (2006). *Bien educados: una defensa útil de las convenciones, el civismo y la autoridad*. Barcelona: Paidós.
- Cassany, Daniel (2006). *Taller de textos: leer, escribir y comentar en el aula*. Barcelona: Paidós.
- Centelles, Jaume (2006). *La biblioteca, el corazón de la escuela*. Barcelona: Octaedro: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Clandinin, Jean [et al.] (2006). *Composing diverse identities: narrative inquiries into the interwoven lives of children and teachers*. London; New York: Routledge.
- Colén, María Teresa; Núria Giné i Francesc Imbernon (2006). *La carpeta de aprendizaje del alumnado universitario: la autonomía del estudiante en el proceso de aprendizaje*. Barcelona: Octaedro: Universitat de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació.
- Faber, Adele (2006). *Cómo hablar para que los adolescentes le escuchen y cómo escuchar para que los adolescentes le hablen*. Barcelona: Médici.
- Harris, Sandra i Petrie, Garth F. (2006). *El acoso en la escuela. Los agresores, las víctimas y los espectadores*. Barcelona: Paidós.
- ICE Josep Pallach (2004). *El tractament de la diversitat. Qüestions organitzatives. Quart Simposi: Llengua, Educació i Immigració*. Girona: Documenta Universitaria.
- Izquierdo, Mercè (2006). Es pot ensenyar química a primària? *Guix*, n. 326-327. Les ciències i els infants.
- Llevot Calvet, Núria [ed.] (2006). *La educación intercultural: discursos y prácticas*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.
- Mallart, Joan (2006). *Multilingüisme & Educació*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Martínez Ruiz, M.Á. i V. Carrasco Embuena [eds.] (2006). *Redes de investigación en el espacio europeo de investigación superior*. Alcoy: Marfil; Alacant: Universitat d'Alacant.
- OECD-PISA (2006). *Where immigrants students succeed. A comparative review of performance and engagement in PISA 2003*. París: OECD.
- Ontoria Peña, Antonio (2006). *Aprendizaje centrado en el alumno: metodología para una escuela abierta*. Madrid: Narcea.
- Prats, Joaquim (2006). El estudio PISA 2005 en Catalunya: resultados y factores contextuales. *Revista de Educación*, núm. extraordinari, pp. 439-456.
- Pujol Maura, Maria Antònia i Figueras Casanovas, Carme (2006). *Propuestas de aprendizaje. Leer y escribir en edades tempranas*. Barcelona: Ceac.
- Redorta, Josep; Obiols, Meritxell i Bisquerra, Rafel (2006). *Emoción y conflicto. Aprenda a manejar las emociones*. Barcelona: Paidós.
- Ribas, Consol [et al.] (2006). *Materiales y actividades para las aulas de acogida*. Barcelona: Horsori.
- Sales, Auxiliadora [ed.] (2005). *La diversitat cultural a l'escola: propostes pràctiques per a un currículum intercultural*. Castelló: Universitat Jaume I.
- Salmurri, Ferran (2006). *Libertad emocional. Estrategias para educar las emociones*. Barcelona: Paidós.
- Sancho Gil, Juana M. (2006). Aprender a los 15 años: factores que influyen en este proceso. *Revista de Educación*, núm. extraordinari, pp. 171-195.
- Shaw, Ian F.; Greene, Jennifer C. i Mark, Melvin M. [eds.] (2006). *Handbook of evaluation: policies, programs and practices*. London: Sage.
- Torre, Saturnino de la [et al.] (2005). El cine como estrategia didáctica innovadora. Metodología de estudio de casos. *Bordón*, v. 57, n. 1, pp. 113-127.
- Torrents, Ricard (2006). *Art, poder i religió*. Barcelona: Proa (Premi Carles Rahola d'assaig).
- Trilla Bernet, Jaume (2006). Vacances d'estiu, qualitat de vida i educació. *Perspectiva Escolar*, n. 305, p. 2.
- Vila, Ignasi; Siqués, Carina i Roig, Teresa (2006). *Llengua, escola i immigració: un debat obert*. Barcelona: Graó.
- Watts, Frances i García-Carbonell, Amparo [editores] (2006). *La evaluación compartida: investigación multidisciplinar*. València: Editorial de la UPV.
- (2004). *XLVII Conferencia Internacional de Educación, 47ª reunión: Ginebra, 8-11 de septiembre de 2004: informe final*. Ginebra: OIE.

Comentaris de llibres

McCourt, Frank (2005) *El professor. (The Teacher Man)* Alzira: Bromera.

“Ja vénen.

I no estic a punt”.

Així comença la narració, amb la descripció de la por que sent el professor instants abans de començar la seva primera classe. I en l'últim capítol, després d'explicar la història d'un alumne, Guy, diu “Aquesta és la seva darrera classe a l'Institut, i la meua”. Així acaba aquesta història de la vida d'un professor d'institut de Nova York.

No és una història qualsevol, ni l'autor és un escriptor corrent. McCourt és considerat un dels millors escriptors americans, i a més és un escriptor d'èxit, després del seu primer llibre, *Les cendres d'Angela* on narra la seva dura infantesa a Irlanda. A *The Teacher Man*, McCourt explica la seva vida d'adult, centrant-se en la seva vida professional com a professor. Es tracta doncs de l'autobiografia novel·lada d'un professor.

Quan comença a treballar a l'Institut Tècnic i Professional McKee d'Staten Island (New York) no és un jove inexpert acabat de sortir de la facultat, s'ha passat uns anys en la dura i perillosa feina d'estibador del port que l'ha decidit a estudiar per buscar-se quelcom menys arriscat. La professionalitat de McCourt no és típica ni tòpica. Res de vocació per l'ensenyament. No escull ser professor per gust, sinó que és la feina que troba. Ni entén l'ensenyament com una tasca especialment transcendent sinó una professió com les demés, això sí, “la més dura del món”.

Sobre la matèria que ensenya, la literatura, és cert que li agrada, però no vol transmetre la seva manera d'entendre la literatura, sinó que vol que cada alumne l'entengui a la seva manera. Sobre la manera de donar les classes: com a professor de literatura i després de creació literària, no és gens sistemàtic, no programa el curs seguint uns determinats autors, intentant que els alumnes s'afegionin a la lectura d'aquests autors... Vol que els alumnes passin a ser els autors, que escriguin. Descobreix els seus actius i sap aprofitar-los. Amb uns alumnes que semblen molt poc *aprofitables*, descobreix que els *justificants* falsificats que presenten quan es salten la classe són prou originals i convincents i els proposa escriure justificants de diverses situacions històriques i socials, com ara d'Adam o Eva a Déu.

A l'últim institut, l'Stuyvesant té alumnes d'elit a l'assignatura de creació literària i provoca situacions que posen a prova la creativitat dels alumnes. Quant als alumnes, no en té una visió gens sentimental ni compassiva. Els alumnes en grup són perillosos, volen *menjar-se* al professor. Són també prou astuts per fer veure que els interessin les històries, experiències i records que explica el professor i així impedir entri en matèria. McCourt aprèn a poc a poc a dominar la classe i a no deixar-se enredar.

Així doncs es tracta d'un relat realista, on apareix el jovent actual i un professor que aprèn primer a sobreviure i després també a apreciar als alumnes i ajudar-los en el que pot, reconeixent sovint que no pot fer-hi res. La manera de veure als alumnes m'ha recordat els passatges antològics d'escriptors que ens expliquen la seva escola en el llibre de J. Galí, *Les ganes d'aprendre*. Jo no sóc un crític literari però crec que està molt ben escrit. Un llenguatge viu i realista. Unes històries, en aquest cas d'alumnes, a l'estil de la millor novel·la americana. El vaig llegir sense pausa i amb interès creixent. El recomano especialment a professors novells, professors molt idealistes i professors molt pessimistes.

Lluís Busquets

Objeccions a l'informe Cisneros X sobre violència i assetjament escolar, per Martí Teixidó

L'informe sobre la violència i l'assetjament escolar fet públic a mitjans de setembre ha aixecat polseguera en afirmar que un 23,3% dels infants el pateix a l'escola i que d'una manera o altra incideix en el 44,3%. L'estudi ha estat fet l'any 2006 amb una mostra de 1.150 aules de catorze comunitat autònomes d'Espanya a partir de 24.990 qüestionaris vàlids aplicats a alumnes entre 2n d'E. Primària i 1r de Batxillerat. S'ha partit de l'adscripció subjectiva dels alumnes amb un autotest de fàcil resposta i a partir d'aquí s'han fet els processaments estadístics bàsics amb profusió de percentatges i gràfics. El test és el que s'havia assajat en l'estudi anterior de 2005 on s'afirmava en una línia que s'havien completat amb observacions i indicadors però d'això no se'n diu res més.

No són les dades el que ha de preocupar sinó la clara inadequació d'una metodologia d'investigació sociològica positiva que tradueix percepcions i patiments personals en nombres i a partir d'aquí va remenant les dades del dret i del revés. Això serveix per a l'anàlisi social d'aquelles qüestions opinables o sentides i s'ha d'aplicar a grans mostres per explicar fets socials, els que pràcticament fem sense adonar-nos-en i Max Weber ja va advertir de la necessitat de considerar la intencionalitat. Ara bé, aplicar això a infants de vuit a dotze anys i a adolescents fins als divuit és desconèixer el comportament de l'humà que hem identificat socialment com a menor d'edat però que, com ja va advertir Rousseau, l'infant no és un adult en miniatura i hem de saber que pensa i respon com a infant.

La primera tendència de l'infant quan és preguntat pels adults és mirar de respondre allò que els adults esperen d'ell. La seva dependència i inseguretat pròpia el predisposa a confiar amb els adults que li haurien de garantir protecció i bon tracte. Bé es veritat que en la societat de consum hem introduït una perillosa mutació, la de l'infant consentit que aconsegueix dels adults poc madurs o desorientats allò que vol, allò que li és més plaent i fàcil. Un altre cas, molt més greu de tractament inadequat dels infants, és interrogar-los de manera directa davant possibles abusos sexuals; el mateix interrogador va parant el parany i acaba fent dir a l'infant allò que ell mateix li ha suggerit.

També haurem d'ajustar l'abast del concepte d'assetjament escolar que per als autors de l'estudi, Piñuel i Oñate va des de posar malnoms, insultar, riure's dels errors o explicar falsedats d'un altre... Primer perquè això deixarà de fer-ho amb un bon procés socialitzador com va passar amb els que avui som adults però, i això és més greu, perquè la televisió i la comunicació de masses sovint exploten l'insult, la befa i se'n foten dels errors aliens, això ho veuen els infants i els adults no fem la mediació educadora corresponent: desautoritzar-ho o fer notar que es tracta d'una situació de ficció sense dolor per a ningú.

Els autors de l'estudi haurien de considerar el significat que tenen els nombres que ells mateixos van processar el 2005. Una desviació típica que representava el 20,46% de la mitjana total, un 22% en el grup dels més petits. Eren desviacions excessives. A l'estudi del 2006 publicat ni es fa esment de la desviació típica. Tampoc els duu a dir res que els més petits són els més afectats, per sobre del 40% i que any a any va disminuint fins a ser el 11,40% amb els de primer batxillerat (6% a segon batxillerat a l'estudi de 2005). L'associació que feien (2005) entre patir assetjament i tenir mals resultats escolars, que es pot donar en alguns casos, falseja i molt la realitat però tot això s'abandona el 2006 per fer un informe de nombres i coloraines. Els primers candidats a rebre abusos són nens i nenes complidors, intel·ligents, calmosos, i contemplatius que avui són minoria front a una societat que fa els infants hiperactius, descontrolats i amb atenció dispersa. Finalment, si els investigadors coneguessin l'entorn escolar, no haguessin fet el treball de camp entre el 16 de maig i el 20 de juny. Queda palès que la infància i l'educació no és el que coneixen bé i potser haurien de restringir-se a l'entorn laboral que potser els és més propi.

Però tot això no vol dir que els educadors i docents no considerem greu la situació actual de l'entorn escolar. Efectivament hi ha infants i nois i noies que sofreixen. La tradicional educació autoritària basada en un ordre imposat pel mestre però que podia castigar per fer justícia i neutralitzar els primers abusos no ha trobat relleu. Els esforços per fonamentar-ho en valors ètics i cívics topa amb els valors individualistes públics i la incapacitat de bon nombre de pares en l'àmbit privat. D'altra banda, mestres i professors que són els més competents per detectar abusos potser no estan prou atents, potser també estan massa enfeïnats, i no fan, una observació continuada a tota hora, però especialment en el temps informal: abans d'entrar a classe, al pati o a la sortida de l'escola. Un mestre o professor observador pot detectar un canvi d'estat d'ànim, de l'ànim habitual, i amb delicadesa pot acostar-se a l'alumne; podrà saber si és que està preocupat perquè el seu pare ha estat ingressat d'urgència a l'hospital, perquè els seus pares es van barallar la nit anterior o perquè al sortir d'escola el van estomacar.

Els estudis que hem comentat no aporten res i més aviat estigmatitzen però efectivament hi ha infants que sofreixen i pares que veuen el sofriment dels seus fills i no saben què poden fer. I aquests estudis alarmen i no aporten explicacions raonables i consistents. No cal esperar que siguin un alt percentatge. Un sol infant ha de moure la nostra acció com a docents i hem de fer-la en col·laboració amb els pares. Si anem a la una amb ells, després de considerar les perspectives diferents que tenim, els infants podran comptar amb la nostra seguretat i construiran la seva pròpia seguretat acceptant-se com són, creixent amb el cap clar i el cor net – com els deia Xesco Boix.

Martí Teixidó

Col·laboradors d'aquest número: Textos de Joaquim Arenas, Pilar Benejam, Lluís Busquets, Joan Mallart, Maria Antònia Pujol i Martí Teixidó.
